

Fig. 1. Ydre set fra syd. Foto Martin Wangsgaard Jürgensen 2012. – *Exterior seen from the south.*

NÆSBY KIRKE

ODENSE HERRED

Indledning. Næsby Kirke ligger ved Bogensevej i Næsby, på et område, der ved kirkens opførelse 1942 lå centralt imellem den gamle landsby mod vest og de nye bebyggelser omkring jernbanen mod øst; nu udgør Næsby en del af Odenses nordvestlige forstæder. Landsbyen hørte tidligere under Næsbyhoved Broby Sogn, men i kølvandet på befolkningstilvæksten efter 1900 begyndte den stedlige sognepræst, N. P. Hansen, i 1930'ernes anden halvdel at afholde månedlige gudstjenester på Næsby Skole. Ud af dette initiativ fostredes 1938 idéen om at opføre en egentlig kirkebygning i Næsby tegnet af arkitekt Knud Brücker. Grundstenen til kirken blev lagt 2. juni 1942, og den blev indviet 13. december 1942. Umiddelbart nord for kirkegården er 1967 opført præstebolig (arkitekt Ebbe Lehn

Petersen) og 1988 sognegård (arkitekter Inger og Johs. Exner), således at kirkens arealer nu er forbundet til Bogensevej.

Fra 1946 fungerede kirken som eget kirkedistrikt under Næsbyhoved Broby Sogn, indtil det 1965 udskiltes som selvstændigt sogn.

Den omtrent rektangulære *kirkegård* er på tre sider omgivet af parcelhusene langs Thune Niensens Vej og Lundsvænget. Kirkegården, der ved anlæggelsen 1942 lå på åben mark, er blevet udvidet flere gange.¹ Første udvidelse blev gennemført 1962 efter en plan af kirkegårdsinspektør Olaf

Fig. 2. Korgavl. Foto Martin Wangsgaard Jürgensen 2012. – *Chancel gable.*

Raahauge-Askegaard, Odense, der inkluderede etablering af urnebegravelser nordvest for kirken samt en udvidelse af kistebegravelserne syd for kirken. I samme plan var reserveret plads til anlæggelse af en åben plæne til urnebegravelser sydligst på kirkegården, der blev realiseret i 1983. 2001 udvidedes kirkegården mod sydvest med en halvcirkulær plæne efter tegninger af landskabsarkitekt Marcel Crutelle, Odense.²

Hegn og indgange. Kirkegårdens hovedindgang er beliggende nord for kirken, hvor en bøgetræsflankeret allé forbinder kirken med Bogensevej.

Her er etableret en køreport med flankerende fodgængerlåde bestående af stakitlåger sat mellem murede piller. Den anden indgang er beliggende vest for kirken, hvor der er anlagt parkeringsplads umiddelbart uden for kirkediget. Her er en køreport med flankerende fodgængerlåde, begge med stakitlåger sat mellem granitpiller. Kirkegården hegnes af takshække sat på et lavt stendige.

Bygninger på kirkegården. Nord for kirken er 1942 bygget et ligkapel i røde mursten med tag af røde vingetegl. Vest herfor er et materialskur af træ opstillet 1981.

BYGNING

Kirken er opført 1942 efter tegninger af arkitekt Knud Brücker, Odense. Den består af kor, skib og tårn, der alle holder samme bredde, idet korrummet er flankeret af et sakristi i syd og et materialrum mod nord (jf. fig. 3). Tårnrummet tjener som våbenhus.

Murene er rejst af røde teglsten, uden sokkel. Gavltrekanterne, der er afsluttet med kraftige kamtakker, smykkes af retkantede højblændinger, de midterste forsynet med hængestave. Mest artikuleret er korgavlen (fig. 2), hvor et stort, svagt tilspidsende og mangefalset vindue optager en betragtelig del af facaden. I udformning svarer østvinduet til den fladbuede portal i vest, kirkens hovedindgang, hvor motivet med de mange false genfindes.

Skibets brede, fladbuede vinduer, tre i hver langside, er dobbeltfalsede og indvendig smigede. Små koblede, rundbuede vinduer med fælles sålbænk giver lys til sakristi og materialrum i øst og tårnrummet i vest. I tårnets nord- og sydside er de små koblede vinduer samlet i en bred, spidsbuet niche, hvori der øverst tillige sidder et spidsbuet vindue, der giver lys til mellemstokværket. De to vinduespartier er adskilt ved et riffelornamenteret parti, muret af endestillede sten. Samme motiv genfindes i vestportalens spejl.

I østgavlen giver en lille fladbuet dør adgang til sakristiet.

Indre. Kor og skib er dækket af et fladt bjælkeloft i samme niveau og forbindes af en bred, svagt

tilspidset *korbue*, hvis form gentager østvinduets (fig. 4). Forskellen i højden mellem de to bygningsafsnit gør sig således kun gældende udefra. Fra koret er der adgang til de to små, vinkelformede rum i syd og nord. Det søndre fungerer som sakristi, mens det nordre tjener som materialrum.

Tårnet. En spidsbuet arkade i tårnets østmur strækker sig over to stokværk og deles af kirkens bjælkeloft. Arkadens nedre del åbner sig mod skibets *orgelpulpitur*. Den øverste, spidsbuede del giver adgang til skibets loft. I etagen over tårnrummet vidner en slank, rundbuet niche, tiltænkt en *†kakkellovn*, om kirkens oprindelige varmesystem. Langs vestvæggen løber en muret balk, der er en fortykning af vestmuren, som skaber plads til den dybe vestportal. Klokkeetagen har brede, mangefalsede glamhuller; to mod øst og vest, et mod nord og syd.

Tagstolene over kor og skib er konstrueret som *hængeværk*, spændt op på jerndragere. En beregningsfejl under byggearbejdet har nødvendiggjort dobbelte spær for at kompensere for den manglende taghældning.³

Udvendig står kirken i blank mur, mens væggene indvendig er hvidtede og træværket brunbejset. I gulvet ligger flammede teglfliser.

Kirken er arkitekt Knud Brückers eneste kirkebygning. Det brede anlæg er disponeret over en traditionel romansk grundplan, men er i detaljerne inspireret af fynsk sengotik samt i nogen grad af mellemkrigstidens store forbilleder. Inspirationen til de dybe falsede åbninger kan til

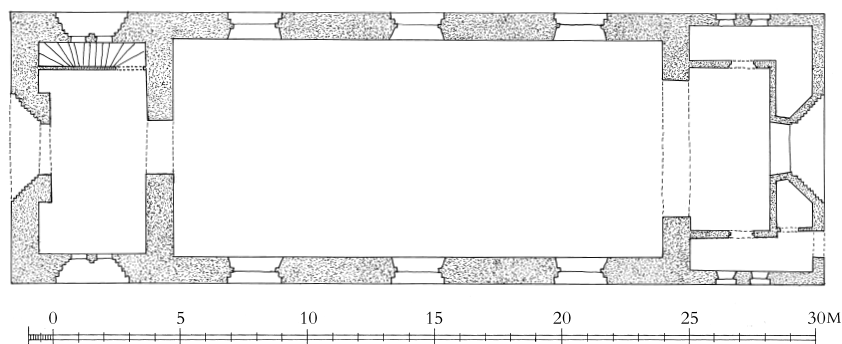

Fig. 3. Plan 1:300. Målt af Knud Brücker 1942, suppleret og tegnet af Martin Wangsgaard Jürgensen 2013. – *Ground plan.*

dels være hentet i Fredens Kirke i Odense, afsluttet 1920, og opført efter tegninger af P.V. Jensen-Klint.⁴ Indvendig er kirken med sin brede, åbne disposition og flade bjælkeloft dog først og fremmest et sidestykke til Vor Frelser Kirke i Odense, rejst 1909, efter planer af kgl. bygningsinspektør Vilhelm Petersen.⁵ Et selvstændigt træk er til gengæld anvendelsen af riffelværk som ornament i tårnets facader.

Glasmaleri (jf. fig. 4), 1951, forestillende Løftet om en anden Talsmand, tegnet af Georg Poulsen og udført af glarmester Bent Jensen.⁶ Øverst i billedet ses på himmelhvælvet den opstandne Jesus stående i en mandelglorie, og under ham Helligåndsduen, der skaber en forbindelse til byrummet nederst i billedet. Her ses på hver side af en kirkegård repræsentanter for forskellige mennesketyper og -situationer, heriblandt en soldat, en arbejder, en sørgende og en krøbling, der igennem Helligånden mindes Jesu ord.⁷ Forneden er en del af Joh. 14,27 citeret med versaler.

INVENTAR

Kirkens inventar er i alt væsentligt fra opførelsen og udført efter tegninger af Knud Brücker, men løbende suppleret med enkelte genstande; således i 1947 med et korbuekrucifiks, orglet blev fornyet 1976, og i nyeste tid er en del altersølv og alterudstyr anskaffet – herunder i forbindelse med 50-års jubilæet 1992. Koret er istandsat 2001 efter plan af Alan Havsteen-Mikkelsen, der bl.a. inkluderede en fornyelse af både alter- og korskranke.

Det murede *alterbord* (jf. fig. 4) er fra 1942 og tegnet af Knud Brücker. Bordet måler 222×76 cm, er 120 cm højt, og har en bordplade i sort granit. På dets front ses et cirkulært Kristusmonogram, »XP« udført i mørkbrændte teglsten. Opført op mod korets østsvæg.

Som *alterprydelse* tjener et glasmaleri (jf. ovf.). Ved kirkens indvielse benyttedes et kors som (†) *alterprydelse*.⁸ Det er af bøg, måler 203×120 cm og opbevares på tårnloftet.

Altersæt. 1) Kirkens første altersæt blev anskaffet på forskellig vis frem mod indvielsen 1942.

Fig. 4. Indre, set mod øst. Foto Arnold Mikkelsen 2012. – *Interior seen towards the east.*

Fig. 5. Alterstager (s. 2729), dåbsfad nr. 2 (s. 2730), oblatæske (s. 2729) kalk nr. 2 (s. 2729) og alterkande (s. 2729), alt udført af Erik Sjødahl i perioden 1992–2009. Foto Arnold Mikkelsen 2012. – *Altar candlesticks, baptismal dish, wafer box, chalice and altar jug, all by Erik Sjødahl in the period 1992–2009.*

Kalken, 1866, er oprindelig en præmie vundet af gårdejer Niels Rasmussen, men er skænket til kirken af dennes efterkommere Hans og Sørine Thune Nielsen, Næsby. Den er 19,5 cm høj, har cirkulær fod, hvis konkave profil er smykket med indgraveret blomsterornamentik, balusterskaft og bæger med konvekse sider, hvorpå er indgraveret en blomsterbort. Endvidere læses på bægeret kursivindskrifterne: »Til/ Gaardeier Niels Rasmussen/ i Næsby ved Odense/ for/ Landboflid«, »Fra/ det kongelige/ Landhuusholdningsselskab«, og »Skænket til Næsby Kirke./ 1942«. Dertil anskaffedes en *†disk* samt en oval *†oblatæske*, sidstnævnte udført af Anders Ring.⁹

2) 1992, udført af Erik Sjødahl, København efter tegninger af Mogens Koch i anledning af kirkens 50-års jubilæum.¹⁰ *Kalken* (fig. 5), 18 cm høj, har cirkulær fod, der går over i et cylindrisk skaft og bæger med rette sider og hældetud. Under bunden er indgraveret versalindskriften: »Næsby

Kirke 1942 13–12 1992«, samt mester- og lødighedsstempel. *Diskon* måler 17 cm i tværmål, har glat fane og i bunden en cirkulær forsænkning, hvori er indgraveret et Jesusmonogram, »IHS«. Under bunden mærker og indskrift som kalken. *Oblatæskan* er 9,5 cm i tværmål, 4 cm høj, med standkant og højt låg med rette sider og flad overdel, hvori ses et cirkulært Jesusmonogram som på disken. Under bunden mester- og lødighedsstempel. *Oblatæskan* hører til altersølvet og er som dette anskaffet i forbindelse med kirkens 50-års jubilæum.

Alterkanden (fig. 5), 2009, udført af Erik Sjødahl efter tegning af Mogens Koch og Kaare Klint. *Kanden* er 24 cm høj, har en skrå, lav fod, kuplet torso og bred hals. Under bunden mester- og lødighedsmærke samt årstal.

Alterstager (fig. 5), 1998, udført af Erik Sjødahl, København, for midler skænket anonymt til kirken. *Stagerne*, 55 cm høje, har en bred fod, der

løber over i et cylindrisk skaft med et bredt midtled formet som en flad lyseskål. Under bunden mester- og lodighedsmærker.

†*Alterstager*, 1942, udført af Knud Eibye. To kopier efter en barokstige fra 1600-tallet.¹¹

Syvstige, 30 cm høj, med aftrappet, ottekantet fod, balusterskaft og profilerede lysearme. Stagen er sandsynligvis udført af Lauritz Rasmussen, København.¹²

Alterskranke (jf. fig. 4.), o. 2001, af elm, tegnet af Alan Havsteen-Mikkelsen, med to svungne sider, hvis forreste del kan fjernes, så skranken kan åbnes. Knæfaldet er betrukket med grøn uld. Den oprindelige †*alterskranke*, 1942, var hesteskoformet med tætstillede tremmer og en enkel håndliste (jf. også †*korskranke* ndf).

Døbefont, 1942, af røde teglsten, tegnet af Knud Brücker. Den 86 cm høje font er opmuret i tøndeform af profilerede teglsten. Opstillet ved triumfvæggen i skibets nordøstlige hjørne.

Dåbsfæde. 1) 1942, af bronze, udført af Knud Eibye, 72 cm i tværmål med glat fane og i bunden et kvadratkors i relief. 2) (Fig. 5), 2009, af sølv, udført af Erik Sjødahl, 54 cm i tværmål, med glat fane og kuplet bund. Under bunden ses mester- og lodighedsstempel.

Dåbskande, 1942, af messing, tegnet af Kaj Gottlob. Den 22,5 cm høje kande er omtrent cylindrisk og prydet med stjerner.

Korskranke, 2001, udført af glatte elmebrædder, der på samme tid tjener som afgrænsning af koret og som stolestadernes frontpaneler. Den oprindelige †*korskranke*, 1942, havde tætstillede tremmer, der bar en let håndliste.

Krucifiks (fig. 6), 1947, af cedertræ, udført af Thorvald Petersen, Odense, og skænket af konsul Th. Andersen, Odense.¹³ Jesus hænger i skrånende arme med velsignende hænder. Hovedet, med flettet tornekroner og skulderlangt hår, og de overlagte fødder er fæstnet med samme nagle. Han er ikklædt et lændeklæde med karakteristisk snip ved højre hofte, der antyder en vis inspiration fra Claus Bergs krucifikstype.¹⁴ Korset er glat med en plade foroven, hvorpå står »INRI« med forgyldte versaler. Krucifikset er udført i en enkel bemaling med kors og hår i mørkebrunt, lænde-klæde i råhvid med forgyldt bort og detaljeret

Fig. 6. Krucifiks, 1947, udført af Thorvald Petersen, Odense (s. 2730). Foto Arnold Mikkelsen 2012. – *Krucifiks*, 1947, by Thorvald Petersen, Odense.

bemaling af den nøgne hud. Ophængt på skibets nordvæg.

Prædikestol (jf. fig. 4), 1942, af elm, i form som en cylinder med lodretløbende profiler på en lav sokkel. Opgangstrappen løber langs triumfvæggen i skibets sydøstlige hjørne.

Stolestaderne (jf. fig. 4), 1942, af elm, har let skrånende ryglæn og brede plankegavle, 95 cm høje. Staderne, 15 i hver stoleblok, er holdt i blankt træ.

Stole, o. 1942, seks polstrede stole, af eg, med lysebrunt betræk er opsat i kor og skib.

Orgel, 1976, med 12 stemmer, to manualer og pedal, bygget af P. Bruhn & Søn, Årslev. Oprindelig disposition: Principal 8', Gedakt 8', Oktav 4', Rørfløjte 4', Gemshorn 2', Mixtur III. Brystværk: Rørgedakt 8', Gedaktfløjte 4', Principal 2', Quint 1¹/₃'; svelle (trinbetjente låger). Pedal: Subbas 16',

Oktav 8'. Kopler: BV-HV, HV-P, BV-P. Ved en omdisponering, udført 1978 af samme firma, ændredes hovedværkets disposition til: Principal 8', Gedakt 8', Oktav 4', Spilfløjte 2', Sesquialtera II, Mixtur III.¹⁵ Facade tegnet af Ebbe Lehn Petersen. På pulpituret over indgangspartiet (udvidet 1996).

†*Orgel*, 1942, med otte stemmer og én transmission, to manualer og pedal, bygget af Th. Frobenius & Co, Kgs. Lyngby. Disposition: Manual I: Quintatøn 16', Principal 8', Oktav 4', Mixtur III-IV. Manual II: Gedakt 8', Rørfløjte 4', Italiensk Principal 2', Quint 1 $\frac{1}{3}$ ¹⁶; svelle. Pedal: (C-d'): Gedaktpommer 16'¹⁷. Kopler: II-I, I-P, II-P. Tutti. Pneumatisk aktion, keglevindlade. Prospektpiber af zink og tinlegering. På pulpitur over indgangspartiet.

Fem *salmenummertavler*, 1942, af elm, måler 54×51 cm, er ophængt i skibet og koret.

Otte *ringkroner* fra o. 2002 til 15 lys er ophængt i to rækker, hhv. seks i skibet og to i koret. Fra samme tid stammer de to *lampetter* til ni lys, som er opsat på korets nordre og søndre væg.

Kandelabre. 1) O. 1942, af jern, til syv lys, opbevares på tårnloftet. 2) 2004, af bronze, udført af Knud Hage, Odense. De 110 cm høje kandelabre er udført i samme form som alterstagerne. På stagerne er forneden monteret små skilte med ordlyden »Næsby Kirke/ 2004« og »Knud Hage«.

Kirkeskib, 1962, skoleskibet »Danmark«, bygget og skænket af Mogens Christensen, Næsby. Den tremastede fuldrigger måler 100×70 cm.¹⁸ Malet med hvidt og grønt og ophængt i skibets mellemgang.

Klokker. 1) (Fig. 7), 1942, støbt af De Smithske Jernstøberier, Aalborg. Tværmål 68 cm. Om halsen læses med reliefversaler: »De Smithske Jernstøberier i Aalborg gjorde mig i aaret 1942«, og med tilsvarende skrift på klokkelegemet: »Jeg kalder til bøn og til virke/ Til helg og til højtid i kirke/ Til freden, naar dag er i dvale/ O menneske lyt til min tale«. Ophængt i en slyngbom i tårnets klokkestokværk. 2) 1989, støbt af Petit & Fritsen, Holland, tværmål 120 cm. Om halsen en indskrift med reliefversaler mellem to lister: »Til Guds ære og Næsby Menigheds tjeneste støbtes denne klokke 1989 af Petit & Fritsen i

Fig. 7. Klokke, støbt af De Smithske Jernstøberier i Aalborg 1942 (s. 2731). Foto Arnold Mikkelsen 2012. – *Bell, founded by De Smithske Jernstøberier in Aalborg, 1942.*

Holland«.¹⁹ På klokkelegemet læses med tilsvarende skrift Fil. 4,4 og femte vers af K. L. Aastrups salme Hør det, Zion, trøst for al din vé: »Han, som evigt i det høje bor/ kommer til dig i sit kirkeord« (Salme 88). Ophængt i en slyngbom i tårnets klokkestokværk.

KILDER OG HENVISNINGER

Jf. fortegnelse over arkivalier vedr. kirkerne i Odense Amt i almindelighed s. 52-54 og forkortelser vedr. Odense Amt s. 56-59.

Arkivalier. *Kirkens arkiv*. Synsprotokol 1998 ff. (Kirkens arkiv. *Synsprot.*).

LAFyn. Næsby Menighedsrådsarkiv. Synsprotokol 1943-98 (*Synsprot.*).

Indledning ved David Burmeister Kaaring. Beskrivelse af bygningen ved Martin Wangsgaard Jürgensen. Inventar ved David Burmeister Kaaring med bidrag af Ole Beuchert Olesen (orgler). Engelsk oversættelse ved James Manley. Korrekturlæsning ved Jørgen Lethan. Teknisk og grafisk tilrettelæggelse ved Mogens Vedsø. Redaktionen afsluttet november 2012.

¹ Johannes Wendt-Larsen, *Næsby Kirke 60 år*, Næsby Menighedsråd 2002, 28–30.

² *Wendt-Larsen* (note 1), 57–59.

³ *Wendt-Larsen* (note 1), 17–18.

⁴ *DK Odense* 1621–24.

⁵ *DK Odense* 1613–15.

⁶ Georg Poulsens tegning er gengivet i Svend Saabye, *Fynske Kunstnerportrætter* 5, Odense 1952, ved s. 28–29.

⁷ Lene Nørgaard, »Glasmaleriet i Næsby Kirke«, *Allesø, Broby, Næsby Lokalarkiv* 4, 1985, 18.

⁸ *Wendt-Larsen* (note 1), 20.

⁹ *Wendt-Larsen* (note 1), 20, 26.

¹⁰ *Wendt-Larsen* (note 1), 51.

¹¹ *Wendt-Larsen* (note 1), 24.

¹² Jf. salgskatalog over Lauritz Rasmussens arbejder, [u.å.]; eksemplar i NM. Tilsvarende stager i Middelfart Kirke og Assens Kirke, s. 2304 og 2526.

¹³ *Wendt-Larsen* (note 1), 35–36.

¹⁴ Jf. eksempelvis korbuekrucifikset i Hellerup Kirke (Svendborg Amt, Vinding Hrd.), illustreret i Jan Friedrich Richter, *Claus Berg. Retabelproduktion des Spätmittelalters im Ostseeraum*, Berlin 2007, 87.

¹⁵ *Organist- og Kantorembederne*, 9. udg. 2005.

¹⁶ C-h: 1¹/₃!; c'-g^{'''}: 2²/₃! + 1¹/₃!.

¹⁷ Transmission af Quintatön 16'.

¹⁸ Henning Thalund, *Fynske kirkeskibe*, 52.

¹⁹ NM.

NÆSBY CHURCH

Historical introduction. Næsby Church is on the road Bogensevej in Næsby, in an area which, when the church was built in 1942, was centrally placed between the old village to the west and the new residential areas around the railway to the east. Now Næsby forms part of the city of Odense's northwestern suburbs. In the second half of the 1930s the local minister, N.P. Hansen, began to hold monthly services at Næsby School, and out of this initiative the idea was fostered in 1938 of erecting a proper church building in Næsby. In 1946 it served an independent church sub-district under Næsbyhoved Broby Parish, which was separated out in 1965 as an independent parish.

Building. The church, which was consecrated on 13 December 1942, was designed by the architect Knud Brücker. It was built in red brick in

a mixture of neo-Romanesque and neo-Gothic style. It consists of a chancel, nave and tower, all maintaining the same width, with the chancel space flanked by a sacristy in the south and a storage space to the north. The tower room functions as a porch.

Furnishings. The furnishings of the church are in all essentials from the time when it was built, and were executed after drawings by Knud Brücker, but regularly supplemented with individual objects; in 1947 for example a chancel arch crucifix, a renewal of the organ in 1976, and in the most recent period some altar plate and altar equipment have been procured – for example in connection with the 50th anniversary of the church in 1992. The chancel was repaired in 2001 according to a plan by Alan Havsteen-Mikkelsen, including a renewal of both altar and chancel rail.